

מסורת הש"ס

א) [לקמן כג:א] ט [קדושין כג:א] ויש"א א [לקמן כג:א] ד) מנחת כז תיב צו פיר הי"ד, ט) מנחות כו, ירושי פסחים פ"ז הי"ה, יומא פ"ב הי"א, ו) מנחות יז כו, לקמן כה, א) ע' ירושי יומא שם, ט) פסחים כג: מוסף דפסחים פיר הי"ד, ירושי פסחים פ"ה הי"ד, ט) מנחות ב בעיל ד ע"ש רצ"ע, ו) לקמן יג מנחות יב, ט) לקמן כד: ט [עין מנחות ז: כד"ה מכדי מחשבה כו' לא קשא מדי ע"ש:]

הנהגות הב"ח

א) גמ' געא דרבי אין היל מה (א) ליתא וליפרין נמחק: (ב) שם פירין כחמא בא לעובדה בכלי עובדה: (ג) שם שלג נשמה הי"ט חטאת טעמא מתי: (ד) שם כדדגנאי הפסח: (ה) רש"י ד"ה מנחת חוטא מתי כה חטאת כלי' ומנחת כי נמחק: (ו) ד"ה ורבה וכו' כן מורי ר' אליעזר ר"א לא פסיל אלג: (ז) ד"ה איכא וכו' השעט: לשמו, י"ב פ"י לשם שלמים: (ח) בא"ד נחלא מחשבת שלא לשמו גדול כחו כשלים נמנחת:

שינויי גוסחאות

א) ונכנסו לפניו כלי' ומיתא דמן נמחק (יש"ס: י) במנחה אין דם (דק"ט: ב) כב"ל ליתא מיתא ומנחה לאשם, ונח י מנמחה לאשם ל"ק דלאתרין לקנאה שלג לשמה פסולה, וכו' נלפנטי הי"פ למאי הילכתא חיתקש לתלויהו וכדפירש"י: ג) כב"ל טפא אשם נמי כתיב ביה הוא, ההוא לאחר הקטרת אימורין הוא דכתי', ואלא הוא למאי חתא, לכדריה הוא אמר ר' דאמר רב רבנא אמר ר' אבהו שניחא לרעייה ושחטו סהם כשר לשום עולה, ניתק אין לא ניתק לא, וכו' נמנחות (ד) ע"ש: [ד] כג"מא אבר רבה, וברש"י רבנא אבר, וכו' כב"ל טפא כשכ דמוס' גרסי ובאחרים כו"ה, ורבה פתש דכדי כ"ה, וכו' כמות' [לקמן ע"ב ד"ה אמר ר' כהנסי' ומה אמ: ו] וברש"י (כ"ה) וכו' וכו' אמת אמר ליה ליתא ככה"ה: [ח] ל"ל דרשי (יש"ס: ב) וכאשש ישי מהם שהוא במחטא יוש מהם שזווא כאשש ה"א קרא במנחה כו, כלי' נלפנטי דמנחה נשמה כש"י להגן קסמולן נלפנטי, וככו דק"מ שזדלח' הוספיהו ע"פ כמ"י: [ז] מוקש לה כלי' (יש"ס: ה) קטע המוקש כחלל' נרעוס ליתא ככה"ה ודכו' והוספיהו דנפסד"מ כמ"ס אות ט: [א] לעובדה עבודת הקטרת ביד כלי' (יש"ס: ד) חלומה והקטרה [עניני' ודושי': יב] לר"ש דאמר לקמן בפרק כל הזבחים (חזק מחטא) וזק בשמאל פסול ורש"י מכשיר [חזק מחטא] משום דר"ש רח"י כו' צפרק שני (סס:) זק בשמאל פסול ור"ש מכשיר חזק מחטאת משום דרבי שמעון תרמי צעי אכזב והכוונה דגמרינן ממזורע דכתיב ציה אכזב והכוונה ר' יוחנן [א] הימנית [ויקרא ד] וצוריקת כל הזבחים לא כתיב צו אכזב אלג הכונה חזק [א] ורצונן, דפליגי עליה דר' אליעזר במתני' (דף ג:) למאי הלכתא כו': חטאת כתיב צה [ויקרא ד] וסמן ידו על ראש החטאת: אמרו דצר אחד, דרבי אליעזר נמי פסיל צאחרים הנשחטים לשם פסח בומנו ולשם חטאת כל ימות השנה ומצרייתא דלקמן דייק לה רבי יוחנן: ורבה אמר צאחרים לשם חטאת פליגי, יוסף בן חוני ורבי אליעזר (ו) ולא ד' פסיל רבי אליעזר אלג צאחרים לשם פסח אלג צאחרים לשם חטאת מכשיר כדמניא כו', וצין רבה וצין ר' יוחנן דייקי מילתייהו מהא מתני' ובמסקנא געניא לפרושי דיוקיהו: הפסח שעצרה שנתו, דתו לא חזי לפסח סתמיהו [א] שלמים כדרצין לעיל (דף ט:) מקראי' ושחטו בזמנו לשמו, דהוה ליה שוחט שלמים לשם פסח: וכן השוחט, אחד מכל הזבחים לשם פסח בזמנו: אס בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו, כדילפינן לה במסכת פסחים (דף סא), שחטו קודם חלות פסול שנאמר חזק הערצים [שמות ו] וכמה פעמים שנה הכחזז לעכז [א] קביעות זמנו כו"ד בין הערצים: אחרים כשרים לשמו, דרבי אליעזר מודה פן דלג פליג אלג בזמנו דמתן כדמניא אלג כל ימות השנה אין על קרבן אחר: אמר לו רבי אליעזר או חילור, אס [א] ק"ו אתה צא לדרוס יכול איני להחליפו צענין אחר ולומר דצר שאינו ולהכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: ויוכשר פסח כו"ד שלא לשמו, וצדין [א] הוה אתה יכול להכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: וכן אתה אומר, בממיה התדרוש ק"ו [א] ויתכשרו: מה לי הוכשרו אחרים כו', ק"ו [א] שדרשת יש עליו תשובה: מה לי הוכשרו אחרים כו' ויוכשרו אחרים כו', בממיה ומתכא דייק רבי יוחנן למילתיה ואמר דכי היכי דפסיל רבי אליעזר צאחרים לשם פסח פסיל צאחרים [א] לשם חטאת דהא טעמו דרבי אליעזר משום דהוא פסול לשם אחרים וה"ג [א] בחטאת איתא, ורבה דייק מסיפא שחזר רבי אליעזר מדין זה ודנו צדין אחר ומודה דאחרים לשם חטאת כשרים: א"כ, אס אתה פוסל אחרים לשמו בזמנו הורעת פסח [א] ונתת כח בשלמים שכל השנה שהיא זמן שלמים פסח הנשחט (ו) לשמו כשר והיוס שהוא זמן פסח כל [א] שלמים הנשחטין לשמו פסולין נמאלתא מחשבת (ח) שלו גדול [א] כח בשלמים מפסח וקרא אשכחן דלחמור בפסח מצלנמים דכתיב ציה הוא [שמות יב] וצכל הזבחים הכשרי אלג לשמן:

כל הזבחים פרק ראשון זבחים

יא.

אשם שאינו בל"ע לא כ"ל שכן, לא שייך למימר חטאת תוכיח דליכא למימר מה לחטאת שכן דמה למעלה ושכן ד' כרת ושכן צאה כצזור: **מנחת חוטא** הרי היא בחטאת, אין זה למד מלמד דאע"ג דחטאת ילפינן למזוה משלמים לעיל [מ], מכל

מקום עכובא כגופיה כמידי [א] ומנחת דבזה כאשם לאו משום דמאשם ילפא למזוה דמנחה גופה איתקש לשלמים כאשם אלג למימרא דלא הוי כחטאת: **בא** לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת, דכתיב צה אכזב דילפינן^[א] מנזירה שזה ממזורע דאכזב הוי ימין וא"ת הלא איצטיל לן פרק חזירו מקומן (לקמן דף ג:) אי ילפינן היקש מנג"ש ואי מזורע חולין [הוא] הוה [א] אחי שפיר [ולא] [א] קשה למ"ד דצעי למד קדש ומלמד קודש פרק [א] חזירו מקומן (ג"י סס:) **הבי** עינין [א] עיקר קרא לכדו' יהודה צריה דרבי חייל הוא כו', תימיה דכריס מנחות (דף ג:) משמע דלידן דרשא עיקר דפריך אצ"י מכדי מחשבה דפסיל רחמנא היקשאי הוא^[א] : הורעתה כח פסח ונתת כח בשלמים, דזמן שלמים פסח לשם שלמים כשר ואילו פסול הפסח שלמים לשם פסח כזמון, והלא יש פסוק צפסח לפסול שלא לשמו ואילו צשלמים אין פסוק:

פסולה מנחת גרבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה כשרה אלא לרבי אליעזר למאי הלכתא איתקש מנחה לחטאת ומנחה לאשם [א] לבי אידך דרבי שמעון^[א] דתנן בשלא בשלמי שרת פסולה ורבי שמעון מכשיר^[א] ואמר רב יהודה בריה דרבי חיילא מ"ט דר"ש אמר קרא קדש קדשים היא כחטאת וכאשם^[א] בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת^[א] בכלי עובדה בשמאל כאשם ור"ש האי קרא מפיק ליה להכי ומפיק ליה להכי עיקר קרא לכדרב יהודה בריה דרבי חיילא הוא דאתא ומנחת חוטא דפסולה שלא^[א] לשמא [מעמא אחריא הוא] חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא מנחת חוטא נמי כתיב בה היא [א] ולרבנן למאי הלכתא איתקש אשם לחטאת לומר לך מה חטאת טעונה סמיכה אף אשם טעון סמיכה: יוסף בן חוני אומר הנשחטין כו': א"ר יוחנן יוסף בן חוני ורבי אליעזר אמרו דבר אחד רבה אמר [א] באחרים לשם חטאת פליגי (י) דתניא^[א] הפסח שעברה שנתו ושחטו בזמנו לשמו וכן השוחט אחרים לשם פסח בזמנו רבי אליעזר פוסל ורבי יהושע ימכשיר א"ר יהושע אם [א] בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו אחרים כשרים לשמו בזמנו כשר לשמו אינו דין שיכשרו אחרים לשמו אמר לו רבי אליעזר או חילוף הדברים ומה אם בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו כשר הוא לשם אחרים בזמנו שהוא כשר לשמו אינו דין שיוכשר לשם אחרים ויוכשר פסח בארבעה עשר שלא לשמו וכך אתה אומר מה לי הוכשרו אחרים בשאר ימות השנה לשמו שכן הוא כשר לשם אחרים ויוכשרו [א] אחרים בזמנו לשמו שכן הוא פסול לשם אחרים אמר לו רבי יהושע אם כן הורעתה כח פסח ונתת כח בשלמים חזר רבי אליעזר ודנו דין אחר מצינו מותר פסח בא שלמים ואין מותר שלמים בא פסח ומה פסח שמותרו בא שלמים שחטו בזמנו לשום שלמים פסול שלמים שאין מותרן בא פסח אם^[א] שחטם לשם פסח בזמנו אינו דין שיהו פסולין

דגמרינן ממזורע דכתיב ציה אכזב והכוונה וימין וטבל הכהן באכזבו^[א] הימנית [ויקרא ד] וצוריקת כל הזבחים לא כתיב צו אכזב אלג הכונה חזק [א] ורצונן, דפליגי עליה דר' אליעזר במתני' (דף ג:) למאי הלכתא כו': חטאת כתיב צה [ויקרא ד] וסמן ידו על ראש החטאת: אמרו דצר אחד, דרבי אליעזר נמי פסיל צאחרים הנשחטים לשם פסח בומנו ולשם חטאת כל ימות השנה ומצרייתא דלקמן דייק לה רבי יוחנן: ורבה אמר צאחרים לשם חטאת פליגי, יוסף בן חוני ורבי אליעזר (ו) ולא ד' פסיל רבי אליעזר אלג צאחרים לשם פסח אלג צאחרים לשם חטאת מכשיר כדמניא כו', וצין רבה וצין ר' יוחנן דייקי מילתייהו מהא מתני' ובמסקנא געניא לפרושי דיוקיהו: הפסח שעצרה שנתו, דתו לא חזי לפסח סתמיהו [א] שלמים כדרצין לעיל (דף ט:) מקראי' ושחטו בזמנו לשמו, דהוה ליה שוחט שלמים לשם פסח: וכן השוחט, אחד מכל הזבחים לשם פסח בזמנו: אס בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו, כדילפינן לה במסכת פסחים (דף סא), שחטו קודם חלות פסול שנאמר חזק הערצים [שמות ו] וכמה פעמים שנה הכחזז לעכז [א] קביעות זמנו כו"ד בין הערצים: אחרים כשרים לשמו, דרבי אליעזר מודה פן דלג פליג אלג בזמנו דמתן כדמניא אלג כל ימות השנה אין על קרבן אחר: אמר לו רבי אליעזר או חילור, אס [א] ק"ו אתה צא לדרוס יכול איני להחליפו צענין אחר ולומר דצר שאינו ולהכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: ויוכשר פסח כו"ד שלא לשמו, וצדין [א] הוה אתה יכול להכשיר פסח בזמנו שלא לשמו: וכן אתה אומר, בממיה התדרוש ק"ו [א] ויתכשרו: מה לי הוכשרו אחרים כו', ק"ו [א] שדרשת יש עליו תשובה: מה לי הוכשרו אחרים כו' ויוכשרו אחרים כו', בממיה ומתכא דייק רבי יוחנן למילתיה ואמר דכי היכי דפסיל רבי אליעזר צאחרים לשם פסח פסיל צאחרים [א] לשם חטאת דהא טעמו דרבי אליעזר משום דהוא פסול לשם אחרים וה"ג [א] בחטאת איתא, ורבה דייק מסיפא שחזר רבי אליעזר מדין זה ודנו צדין אחר ומודה דאחרים לשם חטאת כשרים: א"כ, אס אתה פוסל אחרים לשמו בזמנו הורעת פסח [א] ונתת כח בשלמים שכל השנה שהיא זמן שלמים פסח הנשחט (ו) לשמו כשר והיוס שהוא זמן פסח כל [א] שלמים הנשחטין לשמו פסולין נמאלתא מחשבת (ח) שלו גדול [א] כח בשלמים מפסח וקרא אשכחן דלחמור בפסח מצלנמים דכתיב ציה הוא [שמות יב] וצכל הזבחים הכשרי אלג לשמן:

אמר

חשוב ליה דכפ"ח במנחות (דף י) מיימי מרי קרילי חד לקומן חזק לקומן קדוש, ואי משום עשרת ימין לחז (בא לעובדה בימין כחטאת עובדה בימין) הא אית להו לרבנן (קדשה אלג ככלי שרת פסולה) דכל מקום שנאמר אכזב או הכוה אינה אלג ימין, וי"ל דליענידן היקשא דדרענין מחולין (דף ס:) ולקמן דף טא) מה חטאת ציה צאה אלג מן החולין וצדו הימנית אי לא מן חטאת פסולה אלג לשמה אף כל המנחות פסולות בטלה לשמן ח"ל כאשם, וצדו הימנית נדקט לאו דוקא דהא עיקר דרשא הוא כדנפקא לן במנחות דכעי ימין אלג אבז אית בא אלג מן החולין קטל (א) וחו: חז) א"כ הורעתה דלא מצי לגדל וכו', ועיין דב"מ פ"ה ט"ה, ח"ג, דאשם גופיה לא ידעינן דכשר אלג חסיקשא, ואס חמור חסיק [ליה] הכשר [מנחת הוהיה] דלייתק [א] במנחות] טבילו בשלמים, וי"ל דלכך בא זה הפסוק לאשמעינן דאין מנחת דרבה

חטאת אלג הרי הוא כאשם (וחו: חז):

נא א מ"י פרק טו מהלכות פסח"מ הלכה ז':
גב ב מ"י פרק יא שם הלכה ו':
גב ג מ"י פט"ו שם הלכה יז:

תורה אור השלם

1. וכל חטאת אשר יקבא בקדמה אל אהל מזדע לכפר בקדש לא תאכל באש תשרוף, ויקרא ו, כג
2. לא תאפה חמץ חלקט ונתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא בקחאת ובאָשם: ויקרא ו, י

מוסף רש"י

לעכז דהוא עלמו שלג חוקטרו אימורין כשר דאין כפרה אלג צדס, ואע"ג דכתיב כאשם קדש קדשים הוא קודם שחטת, לא ילפינן מיתיה דלג ממנח לשמו אלג שכחבו הוא עט שם הקרבן כגון חטאת הוא אשם הוא והיכא דכתיב צדי אמת מעשרות הדס (דע"ל ה) האיתא אצבע, דכתיב חטאת ולקח הכהן מדם החטאת כאצבעו ומן [וגו'], ודרעינן לקמן כפ"י כאצבע ומן שלג הלא נתינה אלג בימין דכל מקום שנאמר אלג טבוחה אינו אלג ימין (הלן יא') במה דברים אמורין בעולת העוף, שנעשית למעלה כדלמרינן בפרק קדשי קדשים (הלן ט:) אבל בחטאת בהמה, דכתיב צה קין כהניל אינה נעשית כו' (הלן ג:.) ע"כ מעמוד קודם

תאמר באשם שיש לו קצבה, אשם יס לו קצנה דלמדי כנסק שקלים (דע"ל י') דמהא ולא בשורה, דמרי דמה כתיב, אשר יוצא דממה וכן לא הוצא כל דמה, חד למעוטי כשר (הלן צב) שלא בכלי שרת פסוליה ור' שמעון מוכשיר, שלג קדש קומן ככלי שרת, דנחמילת מנחה ודאי לא פליגי דנעמי כלי דלמרינן בפרק שמי הלזס בא לעובדה ביד, הקטרת קומן שהיא מתקוס וזיקה ציד שלג קדשו ככלי (וחוחות) בא לעובדה בכלי, שקדש קומן ככלי עובדה בשמאל כאשם, עובדה לקדוש קומן בשמאל כאשם מזורע דכתיב ציה שמהל (שם י') הפסח שעברה שנתו, שטול שמקד קודם ר"ח נסן והפירשו לשם פסח וכו' מוטא ר"ח נסן לפסח ועבירה שנתו מו לא חזי לפסח דכתיב וכו' כן שנה, וקאי לשלמים כדליגי בפיקין ולקמן פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא (פסחים צב:.)

ליקוטים

אשם שאינו כליל בא"ש, צריך לומר דסבדאי קדיו מבטל הקישא כיון שנוכל להמציא ההקישא לזכר אחי, [וכן] משמע בפי"ק דזבחים דקאמר תנן הוהם ר"ע אומר כל הדמים שנכנסו להיכל כו' ופריך בשלמא רבי אליעזר דקאמר טעמא רבא ורבנן מאי טעמיהו אמר רבא אשם שנכנס דמו לפנים פסול לא מצית אמרת מק"ו כו' אלאמא ק"ו מבטל הקישא דכחטאת כאשם כיון דאינא לאוקמא הקישא לזכר אחי, (מוס' כ"מ קיד"ע אב"ד י') יוחנן ב"ו אבה אמר ב"ו, ורבה הלך למידו תורה מרבי יוחנן כדאיתא שליחי תנבותו, וזה פסח ראשון שמצאתי בעיני דרפולוג רבה עס ר' יוחנן, (מנחת יתרה)

שיטה מקובצת

מנחת חוטא נמי כתיב בה היא, תימיה לרבנן דר"ש דלמרי קדשה שלג ככלי שרת פסולה, למאי הלכתא איתקש מנחת חוטא לחטאת ואשם, אי משום פסול שלג לשמו במנחת חוטא חסוק ליה מיהא כדלמרינן, ואי משום כפרות דמנחת דכבה (למא חטאת מנחת דבזה כדלמרי' לעיל) לשחוק מצי' ומוחל (פורת העולה) (המורה נגלה) נפקא הויאל ומותר שלמים עליו כדפי', ובי"ת דליענידן היקשא למר דמה חטאת טעון ימין אף קמילת ע"ש ימין, (בא לעובדה בימין כחטאת עובדה בימין) הא אית להו לרבנן (קדשה אלג ככלי שרת פסולה) דכל מקום שנאמר אכזב או הכוה אינה אלג ימין, וי"ל דליענידן היקשא דדרענין מחולין (דף ס:) ולקמן דף טא) מה חטאת ציה צאה אלג מן החולין וצדו הימנית אי לא מן חטאת פסולה אלג לשמה אף כל המנחות פסולות בטלה לשמן ח"ל כאשם, וצדו הימנית נדקט לאו דוקא דהא עיקר דרשא הוא כדנפקא לן במנחות דכעי ימין אלג אבז אית בא אלג מן החולין קטל (א) וחו: חז) א"כ הורעתה דלא מצי לגדל וכו', ועיין דב"מ פ"ה ט"ה, ח"ג, דאשם גופיה לא ידעינן דכשר אלג חסיקשא, ואס חמור חסיק [ליה] הכשר [מנחת הוהיה] דלייתק [א] במנחות] טבילו בשלמים, וי"ל דלכך בא זה הפסוק לאשמעינן דאין מנחת דרבה